

Naprej velja
za Ljubljano:
za vse leto 6 gl. — kr. a. v.
za pol leta 3 " 20 " " "
za čet. " 1 " 75 " " "
po pošti:
za vse leto 7 gl. — kr. a. v.
za pol leta 3 " 60 " " "
za čet. " 2 " 5 " " "

NAPREJ.

Oznanila.
Za navadno tristopno vrsto se plačuje:
6 kr., ktera se enkrat,
9 " " " dvakrat,
12 " " " trikrat
natisme, večje črke plačujejo po prostoru.
Za vsak tisk mora biti kolek (štempelj) za 30 kr.
Vredništvo je na starem trgu hišna št. 15.

Rokopisi se ne vračujejo.

Dopisi naj se blagovoljno frankirajo.

Št. 12.

Ta list izhaja vsak torek in petek.

Tečaj I.

Ljubljanski deželni zbor.

7. februarja (12. seja.) Zadnje seje zapisnik se je prebral in potrdil; nasvet g. dr. Bleiweisa zaradi prestavljanja opravljenega reda je bil tudi slovenski vpisan. Poslanec g. Muley je prosil zbornice, naj ga izpusti iz odbora za močvir, ker je uže brez tega v treh odborih, pa naj raje brez volitve vzame g. Ambroža, ker ima največ glasov za njim, in ker je župan, ki mora to reč dobro poznati. Potrdilo je glasovanje. Potem je prišlo na vrsto vprašanje: koliko uradnikov in služabnikov, in po čem na leto, dobi deželni odbor? Povedal je poročevavec pl. Strahl, da ima deželni odbor po 4000 služabnih pisem na leto, in da mu je izročernih 12 milijonov gld.; zato da je treba najprvo tajnika, umetalnega v pisanji, in 5 drugih uradnikov. Tajniku je bilo nasvetovanih 1200 gld. na leto, in da bi imel biti v 9. plačilnem redu. Potrdilo je glasovanje. Nasvetovani so bili tudi: a) vodja pomagajočih uradov s 1000 gld., b) dva oficijala po 700 in po 600 gld., c) akcesist s 500 gld. na leto, in č) začasen dninar (diurnist), ki bi imel po 80 kr. na dan. G. Derbič je govoril da ni treba akcesista, in da tudi ne pristuje imé: „vodja pomagajočih uradov,“ ker tacih uradov nima; da bi se mu torej boljše reklo „načelnik pisalnici,“ ali kaj tacega, in da mu je dovolj 900 gld. na leto; stal pa naj bi v 9. plačilnem redu. Dr. pl. Wurzbach in pl. Langer sta podpirala nasvet deželnega odbora, g. Kromer pak se je hudo potegnil za nasvet g. Derbiča. Odločilo je glasovanje, da se postavi: a) načelnik pisalnici s 1000 gld. na leto, stoječ v 9. plačilnem redu, b) dva oficijala, s plačilom po 700 in 600 gld. na leto, stoječa v 11. redu, in c) začasen dninar, ki bode imel po 80 kr. na dan. Deželni odbor je dalje nasvetoval, da bi se mu dalo posebno računstvo (buchhaltung.) Potrdila je zbornica. V računstvo pa da bi se morali postaviti: a) deželni računar s 1200 gld., b) računski oficijal z 800 gld., c) začasen računski oficijal s 700 gld., č) vpisovavec (ingrossist) s 500 gld., d) začasen vpisovavec s 400 gld. na leto, e) dninar z 80 kr. na dan. Tudi je bilo svetovano: da pri blagajnici (kasi) ostane vse, kakor je do zdaj bilo; da bi se zidovanjskim opravkom ne postavljaj poseben uradnik, ampak, če bode treba, da se raje za vsako posebej pogovori s kacim zemljemerom, in vselej vpraša, koliko mu bode plačati; da vratarju v poglavarstevski hiši ostane 315 gld. plače, in vse, kar je imel do zdaj; da se ima vse drugo odložiti do tistega časa, kadar pride vrsta na služabniške zadeve; da se ima dati vsacemu uradniku, samo dninarjem ne, prilog za 20 liber sveč na leto. Gg. poslanci so vstajali in sedali, in tako trdili brez kacih pregovorov. Svetovalo se je, da uradnici, ktere je denes privolila zbornica, imajo nastopiti službo 1. novembra

1863. G. dr. pl. Wurzbach je pa govoril, naj bi pričeli uže 1. maja; ali ker je imel premalo podpore, zato je ume knil svoj nasvet, in obveljalo je, kar je bil nasvetoval deželni odbor. Denašnja seja se nam zdi zato posebno imenitna, ker se je čisto malo razgovarjalo, mnogo vstajalo in sedalo. Prihodnja seja v sredo 11. dan februarja.

o V Ljubljani 10. februarja. V našem cesarstvu je mnogo strauk, mnogo prepira med narodi, mnogo različnih misli; ali vendar si prizadevamo vsi, da bi Avstrii dali moč in trden obstanek. Avstrija se pa mora najprvo pokrepčati sama v sebi, ako hoče zopet močna stati v Evropi, kakor je stala še pred nekoliko leti. Oziranje po drugih deželah, iskanje tuje pomoči nam prvič ni bilo še nikoli na čast, ker le slabec išče podpore, in drugič nam tudi še nikoli ni pomagalo, in gotovo nikdar pomagalo ne bode, ker je politiki neznana ljubezen do bližnjega. Zadnja leta so nam dovolj oči odprla in pokazala, da Avstrija se mora znotraj utrditi, in potem jo bodo spoštovale druge države. Kaj imamo za to, da smo gledali denes na Angleško, jutri na Francozko, zdaj na Rusko, zdaj na Turško, časi v Rim, časi v Frankfurt? To gotovo ni množilo državne blagosti, ni plačevalo avstrijskih davkov, ni tolažilo domačih prepиров. V sebi naj išče Avstrija svoje sreče in miru, kar tudi gotovo najde, ako le hoče. Ali da pridemo do tega, treba je še mnogo mnogo storiti; vsacemu svojo pravico in varstvo je treba zares dati; skrbéti je treba, da se novi zakoni (postave) denó v rabo. Da o družih stvaréh denes molčimo, pogledimo samo, kako stojé nekteri novi zakoni. Tako smo dobili nov zakon o služabnih poslích (dienstboten.) Ta zakon je sicer bil razglašen, pa vendar se ga ljudjé povsod ne držé. Zakaj se ne stori da bi segel narodu v kóren? V Ljubljani in široko po Kranjskem se jemljó posli v službo o božiči in o kresu, po nekterih krajih pa o sv. Jurji in o sv. Mihelu; to je neprijetno služabniku in gospodarju. Tudi je ukazano, da bi se morali vsi posli vpisati, kar se pa zopet ne godi povsod; s kratka, ta reč je še, kakor je bila v starodavnem času. Dalje imamo colno vago, ktera pa tudi ni povsod vpeljana, kar je marsikomu na škodo, vzlasti pa kmetu. Za gotovo nam je znano, da nekteri trgovci prodajajo colno libro (funt) za dunajsko, torej 28 lotov za 32. Enako je celó pri blagu, ki se meri na kosove. Mnogi kupci na kmetih neki da sami naročajo, naj se jim blago pošilja po colnej vagi in po tistej meri, po kterej gre menj vatlov na kos. Ubogi kmet pride, in ker je nekoliko po nižej ceni kupil, misli da je dobro opravil; ali tega pa ne vé, da je dobil 28 lotov namestu 30, in 28½ vatlov namestu 30; ne vé, da je izgubil sedmi del teže in 8—10 odstotkov

pri meri. Upamo, da se temu pride v okom in tudi priti mora, ker to hoté imeti naprave in zakoni sedanjega časa.

Dopisi.

Iz Gradca 3. februarja. Praznovanje Vodnikovega spomina. — Gr. K. — I. Slavili smo tudi letos v prijaznej družbi god Vodnikovega rojstva, da-si ne tako slovesno, kakor lani. Kratki govori in pesmi so bile čisto primérjene veselici. Po pesmi, zapétej Vodniku na spomin, govoril je pisatelj teh vrstic to-le: „nocojšna veselica se v lepoti ne dá meriti z lansko slovesnostjo; čutila pa, ki jih srce hrani v sebi, niso le enaka prejšnjim, temuč jih še presežajo v iskrenosti. Saj srce ne miruje nikoli, in v ljubezni do svoje domovine tudi mirovati ne sme, ker moramo sami narodni biti, ako hočemo rojakom ohraniti narodnost. Denes to djanski kažemo, ko zopet slavimo spomin tistega moža, ki je podložil stalo slovenske poezii. Če se bolj širi narodna svest po naših okrajinah, iskrenejša biva tudi ljubezen do mož, ki so poklonili svojim bratom vse dušne in telesne moči. Da je to narodu sveta dolžnost, lahko razsodi, kdor koli pomisli, na kolikošno korist so taki možjé domovini. Kakor ima drevo največo veljavo tedaj, ko se mu šibé veje plemenitega sadja, tako tudi narod je pravi narod še le, ko telesne moči in bratovska vzajemnost lepša plemeniti sad prave omike. Potem še le more stopiti v kolo tistih narodov, ki se nadjati smejo prihodnosti, ker le omika daje nesmrtnost. Resnico teh besed pričata dva sloveća naroda stare dobe, Grk in Rimljan, ki sta z duhom in umom vladala ves tedanji znani svet, in katerih delom se po pravici čudi še zdaj vsak omikan človek. Za to pa tudi po pravici slavi vsak hvaležen narod one svitile zvezde vesele ali žalostne minulosti, ki so prve migljale na slovstvenem nebu, pravi pot kažé narodu, po tmíni tava-jočemu. Nam Slovencem je podaril prvi sad nebeske hčerke, poezije, tisti mož, čigar 105letni rojstveni god nocoj praznuje oživljena Slovenija. On je prvi srečno zasadil peró, in zapustil nam v pesmih občutke svojega dostikrat žalostnega srca. Dišeče cvetice, zbrane v lep venec, bile so prvi dar Slovenii. On je budil narod, in odkrival mu krepost in blagoglasje njegovega jezika. Zato pa ima prvi z lavorjem ovito čelo, ktero mu radostno vénča narod vselej, kadar se koli vrne njegov rojstven god. Slavimo ga tudi mi, slavno društvo! daleč od ljube domovine, ter pokažimo, da se hvaležno čudimo zakladu, kterega je nam pustil v svojih pozijah. Moja zdravica je torej spomin Val. Vodnika, prvega naših pesnikov!“ — Zazvonili so kozarci, in oglasile se domače pesmi!

Kranjska gora 4. februarja. Željno pričakujemo, da bi ravnopravnost vendar uže imeli, ter bili enaki družim narodom. Zato nas v dušo boli, ko poslušamo in beremo, kaj se je godilo 28. dan januarja v deželnem zboru. Mi želimo, da bi prišel naš jezik v pisalnice; pa je slišati, da se temu ustavljajo, četudi pripoznavajo pravico našega naroda. V deželnem zboru je bilo 28. dan januarja rečeno, da kmet ne mara zvedeti in brati, kaj se govori v sejah itd. Jaz pa pravim, da mi vse to želimo in hočemo. Komu bi pač tega ne bilo mar, ko je ustava naša sreča ali pa nesreča? Ako je pa med večim številom tudi vmés kakošen, da mu za to ni mar; ali bode zarad njega to vsem odzeto? Ta dan je bilo v deželnem zboru tudi še to rečeno, da kmet ne umé tega jezika, v kterem se nam piše, in da bi se moralo vse prestaviti na kranjščino. Tu je kaj smeha vredna reč, kterej se bode vsak moder kmet čudil! Saj v tem jeziku beremo slovenske časnike; v tem je-

ziku beremo razne slovenske bukve pri božjej službi in druge bukve, ktere gotovo umemo; v tem jeziku se razveseljujemo z lepim slovenskim petjem; v tem jeziku poslušam božjo besedo: pa bi ga ne razumeli? Če je do zdaj kdo mislil, da smo tako neumni, in če je ménil, da nam za narodne pravice ni mar, naj nas poslušá! Jaz sem tudi nekoliko nemški klepetáč, in vem v tej reči govoriti. Če kdo pravi, da mi kmetje ne umémo slovenskega pismenega jezika, vprašam ga, kako pa Nемеc umé svojo visoko nemščino? Dobil sem uže več Nemecev in tacih, kteri bi radi bili Nemei, pa niso razumeli nemščine v pisalnicah, in tudi ne, če je kdo z njimi govoril po pravopisu. Ako pa naše pravične želje in tožbe komu izmed naših ljubih, pa še nekoliko zmotenih bratov niso všeč, temu svetujemo, naj vzame žrjavice iz ognja prave ljubezni do bližnjega, in kadila naših bremen in pravic, ktere imamo z družimi narodi enake, naj se pokadi s to dišavo, in bode videl, da mi ljubimo vsak drug narod, in da smo bratje tudi tujega naroda, ali bratje pravim, pa ne sužnji njegovega jezika.

Janez Hauptmann,
strojar. *)

Važnejše dogodbe.

Ljubljana. Slišati je, da nekoliko vojakov, ki so po Kranjskem, Koroškem in Štajerskem, pojde na poljsko mejo.

— Gustav Heiman je 5. dan t. m. nehal plačevati. Dolga pravijo da je okoli 170.000 gld., imetka pa 120.000 gld.

— V nedeljo 8. dan t. m. je v čitalnici bil ples brez „besede.“

— Včeraj (9. t. m.) se je ob poli šestih zvečer posula na Auerjevem dvorišči (pri konjičku) ledenica, ki jo vnovič kopljejo. Bilo je v njej 11 delavcev, ko se je začelo posipati, 10 jih je uteklo — nekteri so bili nekoliko ranjeni po glavah — enajstega pa je zasulo. Iz početka je še klical na pomagánje, in srčen delavec je res bil šel k njemu, ter podal mu roko, in ko je videl, da ga je bruno prijélo čez drob, jel je sekati; toda moral je pobegniti, ker je zopet začela zemlja padati. Res je prišel na to še en posip, in mož je umolknil. Kopali so do poli desetih, ter videli ga, da je bil uže ves okréal in zasut; iz jame ga nikakor niso mogli ta večer dobiti. Bil je palir; pustil je ženo in troje otrok. Kaže, kakor da bi tukaj bili premalo skrbeli možje, ki imajo čuti nad mestnim zidovanjem. Ledenica je bila uže pod zid kazinskega vrta kopana in premalo podprta; na vrtu sta pa stala dva jagnjeda, ktera sta v sapi majala zemljo. Padla sta oba in utrgala se je tudi velika luknja v zid kazinskega vrta.

Pivka. Slišati je, da so v četrtek šneperski logarji po noči ustrelili Paličana, ki je léš peljal iz planinske loze. Kmet je zapustil petero otrok. Ako bi gozdne pravice uže bile v redu, potem bi se take nesreče ne godile več.

— Hlapec, ki je zgorel v sv. Petru ni bil pijan, ker je znano, da je zmérno živel.

Koroška. Celovec. G. Einspieler je 4. dan t. m. na svitlo poslal časnik „Stimmen aus Innerösterreich,“ še kakor je bil poprej, in oznanja, da še le potem, ko bode zadobil veljavo novi tiskarni zakon, t. j. po 10. dnevu meseca marca, začne vsak dan izhajati njegov list.

Reka. Poslanci reškega srenjskega svetovavstva so 5. dan t. m. podali Nj. veličanstvu prošnjo, da bi se železnica od sv. Petra na Krasu do Reke dovršila uže leta 1865, in potem da bi mesto plačalo tretjino vseh stroškov. Bili so poznejše ti poslanci tudi pri ministru g. Schmerlingu, in prosili

*) V tem dopisu smo le jezik popravili.

so, da bi se podpirala ta prošnja. G. minister je obljubil, da bode podpiral, kolikor mu je mogoče.

Dunaj. „Wanderer“ piše, da bi 28. dan marca meseca utegnili nehati vsi deželni zbori, in potem da se začne državni zbor, ki bode pa tudi že konec julija meseca dovršen.

— Tudi Tkalač ni več dolžžen vélike izdaje, ampak samo, da je kalil javni mir (§. 65. k. z.) in dražil narod (§. 300.) Julius pl. Delpiny in Sandić nista več v preiskavi. Dolžena sta bila, da sta kalila javni mir.

— Rede so dobili udje gosposkega zboru gg.: knez Karl Auersberg, baron Baumgartner, grof France Salm in grof Jaroslav Sternberg, in udje državnega zboru gg.: pl. Hasner, grof Vrbna, Hopfen, Szabel, Brinc, pl. Bachofen, Brosche, dr. Gschier in dr. Ofner. — Kaže, da mesec oktober svojim prijateljem ne misli nič prinesiti.

Česka. Poslanec Staniek ima dovolitev, da bode smel na svitlo dajati časnik „Pozor,“ ki ni več izhajal, kar mu je obsojen vrednik kanonik Štulc.

Ogerska. Forgach in Schmerling se začenjata zopet prijaznejše bližati; morda je to poljski nepokoj naredil.

Trojedina kraljevina. „Narodne Novine“ pravijo, da je dovoljena železnica od Zemuna v Sisek, Karlovec, Novi, in od tod v Senj in Reko.

Ruska. Pišejo, da je ruska vlada vse vedela, kako se Poljaci pripravljajo za vpor, in znala je, da pridka temu bode vojaška branka; ali ker pa ne more kaznovati glavarjev, ki so po tujih deželah, zato je sklenila kaznovati njihove pomočnike.

Poljska. Vlada ima gotovo mnogo večo moč v rokah, pa vendar so vporniki v takej naglici storili že toliko napredka.

— Vporniki so pri Kurovu vzeli 48.000 rubljev državnih novcev (denarjev.) Varšavska vlada neki da več ne pobira vojaških novakov (rekrutov.) Vojskovod Ramsay je uka-

zal, naj se izpusté novaki, pobrani po noči med 26. in 27. dnevom januarja meseca.

— Časopisi pripovedujejo, da so hoteli Vielopolskega in njegovo rodovino otrovati, pa se ni dalo.

— Langievič je zmogel ruske vojake, in mnogo zajél konj, orožja in ljudi. V Stašovu so vporniki postavili 3. dan t. m. začasno vlado. Pobrali so orožje vojski na meji od Kročyna do Zavihosta. Rusi so pobegnili iz mesta Sandomierja.

— Vojskovod Türr in Mieroslavski neki da sta v Volynii.

Črna gora. Iz Dobrovnika se piše, da bi se utegnil spet kmalo pričeti boj med Črno goro in Turki. Ruska je sicer opominjala Črnogorce, naj bi za zdaj mirovali, pa vendar neki da je zaradi skrivnih črnogorskih poslov priveslala ruska vojna ladija Ozlabija, ki se je bila ustavila pred Dobrovnikom, in kterej potem niso dali pluti v Kotarsko loko.

Srbska. Oblaci se zopet zbirajo. Turška vlada je hotela vedeti, zakaj se v boj pripravlja Srbija; knez Mihael pa je samo odgovoril, da to se godi zato, da bi dežela bila brezi skrbi.

Bosna. Pišejo „Narodne Novine,“ da Turci po Bosni grozovito divjajo, strašno zatirajo, neusmiljeno mučijo in zapirajo nedolžne kristjane. Pred sodbo jim ne pomaga ne krščansko pričevanje in tudi nedolžnost ne. Grozovito bi se to početje moralo imenovati, ko bi se celó živalim godilo, nikar ljudém!

Angleška. Parlament se je odprl 5. dan t. m., in iz prestolnega govora je videti, da vlada misli pustiti branjateljstvo jonskih otokov, če je to všeč Joncem, in če Grci izvolijo kralja, kateri bode skrbel, da bode imela dežela blagost in mir.

Popravek. V zadnjem listi pod: „Važnejše dogodbe“ v 1. vrsti beri: Govori se, da misli g. baron Codelli v muzejalnem društvu sklicati veliki zbor. Vredn.

Na Preširnove smrti dan.

(Umril 8. februarja 1849.)

Oblaci nekdanj mirno so viséli
Nad deželój, ki nas je porodila,
Dremotni sini v mračni tji sedeli;
Nobena boginja jih nej ljubila!
Strahú in upa nejsó nič iméli,
Ker téma gósta jim pogled je krila:
Poznali nejsó lastnega imena,
I bratov ne očetnega koléna.

Umáknejo debéli se oblaci,
Od severja ponočen blisk zasije!
Oči motné si mánejo rojaci,
Nad njimi svítla zvezda se odkrije,
I tu i tankaj se zbudé kornci,
Zasliše se domače melodije
V donéčem, ali nebogatem glasu;
Nej jezik evél še, Vodnik! v tvojem času.

Tvoj trud in tvoje vse prizadevanje
Rodú ne bilo smrti bi otélo!
Poglej, kako ga zopet silí spanje,
Kako bi rádo senci mu objélo,
Zavílo v noč velike dni nekdanje!
Kako obrača k tujcem se krdélo,
Tje, kamor zláta mreža sladko vabi! —
I kdor je tam, od kod je bil, pozabi.

Kar velik zor nad hribi se prikaže,
Da zagori nebo od hitre Soče
Do morja, Ogra i do južne straže,

Sinove naglo produmí dremljóče,
Posvétí v srečo tujo, ki nam láže,
Ki vedno sama sebi dobro hoče,
Ki vsmrí ga, kdor jo loví nemíren:
Noč zginé — stal na jutru si Prešíren!

Iz malega zaklada Ti v naródi
Sezidal si poslopje veličansko,
Ti vsadil zrno bratovske svobodi,
Jeziku Ti veljavo dal slovansko!
Tvoj duh po samostrovnem potu hodi,
Ter zove strono v bor italijansko:
Kar v sanjah upal nikdar nej Slovenec,
Nesmrtén v čároven mu pléteš venec.

Ti si obtesal govoru mejníke,
Upihal iskro starega pepela;
Premila tožba žalostí velike
Iz trojih pesmi bridko je donela,
Cepila v prsi blage je mladíke,
Ledena srca po deželi grela;
Z ljubeznijo do trde si devíce
V glasove domovinske líl solzíce.

Navdajala te je krepost nebeška,
Ki s čútom čút v soglasje pne i veže,
Razumel svet i dela si človeška,
Poznal srce, ki nikdar ne doseže,
Kar brani vzét' osoda mu pretéžka;
Ti zvedel si, kak upanje poléže,

Kak izpodgrize ga strupeno znanje,
I v beg spodí mladostí zláte sanje.

Ko misli v divno líro si izlival,
Ki v težek dar ti bila je podana;
Ko, velikan! Slovencem si odkrival,
Da v njih krepost je, dolgo jim neznana:
Mirú na zemlji nikdar nejsi zvíval;
Nej se zarasla ti pekoča rana;
Nevoljno gledal modrega si brata,
Kak na oltár teléta stavi zlata!

Pa če si tudi zgodaj pil grenkosti,
Ki Tvojih dni kozarec so polnile;
Če sreča tepla te je od mladosti:
Zastonj ti solze vendar nejsó lile!
Pognale cvet nebeških so skrivnosti,
Kalí iz cveta so užé rodile;
I da-si tavamo po slepej noči,
Ves modri svet se klanja tvoje moči!

Ta dan objéla zemlja je zelena
Ostanek Tvojega duhá odeje;
Ta dan Ti bila želja ohlajena!
Majó nad Taboj vrbove se veje,
Solzné, ko Tvoja pesem porošena,
Iz Tvoje temne jame se pa smeje
Prihodnjost lepša daljnih, boljših časov,
I zmagonosna pesem poznih glásov!

Levstik

Javne prodaje.

D r a ž b e			Imena tistih, katerih posestvo se prodaja	Od kod so doma?	Okrog:
1.	2.	3.			
	11.febr.		Anton Bakovnik.	iz Hotemož.	Kranj.
		13.febr.	Janez Krmavnar.	" dol. Logatca.	Planina.
		17. "	Matevž Morhar.	" Belskega.	"
23. feb.	23.mar.	23. apr.	Janez Rodiš.	" družinske vasi.	Novo mesto.
21. "	21. "	22. "	Anton Pogorelec.	" dol. Logatca.	Planina.
		20.febr.	Janez Gržel.	" Belskega.	"
		21. "	Jakop Godina.	" gorénje vasi.	"
23. feb.	23.mar.	23. apr.	Jernej Novak.	" Straže.	Mokronog.
		20.mar.	Juri Recemar.	" Pristave.	Krško.
2.mar.	7. apr.	7. maja	Matija Rotar.	" Rake.	"
21. feb.	28.mar.	30. apr.	Anton Wurner.	" Št. Vida.	Zatičina.
5. mar.	7. apr.	7. maja	Štefan Župančič.	" Bukovca	"
14. feb.	16.mar.	16. apr.	Janez Dolenc.	" Peščenika.	"
7. mar.	7. apr.	15. maj.	Janez Skubic.	" Police.	"
28. feb.	9. "	9. "	Jože Omahen.	" Glogovca.	"
9. "	9.mar.	11. apr.	g. Jozef Planinšek.	" Skocjana.	Mokronog.
14. "	16. "	15. "	Janez Anzele.	" Tomišeljna.	Ljubljana.
9. "	9. "	9. "	Andrej Lesar.	" Sodrziče.	Ribnica.
26. "	26. "	25. "	Urban Lavrič.	" Ribnice.	"
		24.febr.	Andrej Kozel.	" Kaplje vasi.	Kamnik.
26. feb.	26.mar.	26. apr.	Andrej Grkman.	" Godič.	"
		10.mar.	Jernej Medved.	" Kamnika.	"
		12.febr.	Štefan Mavrič.	" Ponikev.	Krško.
16.febr.	16.mar.	15. apr.	Franc Jelenc.	" Pógleđa.	Mokronog.
		14.febr.	Andrej Jerina.	" Gorénje vasi.	Planina.
		6.mar.	Ana Stembergar.	" Vrbiče.	Bistrica.
		6. "	Jože Baša.	" Jasena.	"
		11.febr.	Anton Rakovnik.	" Hotemož.	Kranj.
18.febr.	18.mar.	18. apr.	Anton Šiler.	" Stražiš.	"
		"	Lena Rumar.	" Mlake.	"
		"	Andrej Podjed.	" Voklega.	"
19.febr.	20.mar.	20. "	Martin Zupan.	" Viševk.	"
23. "	23. "	23. "	Lucija Žnidaršič.	" Zamosteca.	Ribnica.
		23.febr.	Jože Frfila.	" Gabrič.	Senožeče.
		19. "	Janez Zupanc.	" —	Trebnj.
		24. "	Tomaž Šlemar.	" Slivc.	Planina.
		24. apr.	Peter Udovič.	" Rožanc.	"
		28.febr.	Anton Pogorelec.	" Lipelj.	"
24.febr.	24.mar.	24. apr.	Janez Knafele.	" Koritnic.	Bistrica.
		"	Miha Pirc.	" Knežaka.	"
	24.febr.	24.mar.	Jože Valenčič.	" —	"

Tržaška cena

7. februarja 1863.

	Najniža cena		Najviša cena	
	gld.	kr.	gld.	kr.
Star * pšenice iz Odese . . .	7	—	7	75
" " banaške . . .	6	—	7	25
" " turšice galaške . . .	4	10	4	25
" " banaške . . .	—	—	—	—
" " rži črnomske . . .	4	25	4	75
" " podonavske . . .	4	25	4	75
" " ječmena banaškega . . .	3	80	4	—
" " egiptskega . . .	3	—	3	25
" " ovsa grškega . . .	3	10	3	15
" " banaškega . . .	2	90	3	—
" " boba egiptskega . . .	4	25	4	50
" " fižola belega . . .	4	75	5	50
" " pisanega . . .	5	—	5	50
" " rajža laškega . . .	9	—	9	14
stot (cent) kave iz Moke . . .	56	—	76	—
" " iz St. Jago, . . .	63	—	69	—
" " " Portorike, . . .	—	—	—	—
" " " St. Dominga . . .	52	—	56	—
" " " Ria, . . .	52	—	54	—
" " " Jave . . .	—	—	—	—
" " sladkorja v hlebi . . .	22	—	25	—
" " " sekanega . . .	20	—	22	—
" " mandeljnov . . .	34	—	35	—
" " suhih češp . . .	9	—	10	50
" " sultanin . . .	17	—	20	—
" " eveb . . .	9	50	10	50
" " krompirja . . .	2	30	2	50
" " sena konjskega . . .	—	—	1	50
" " " za goveda . . .	—	—	1	70
" " slame v škopih . . .	—	—	1	30
" " drobne . . .	—	—	1	—
Stotina koroških desák (žaganic), 10—14 . . .	78	—	84	—
Stotina koroških desák (žaganic), 8—12 . . .	64	—	68	—
Stotina štajarskih desák (žaganic), 10—14 . . .	75	—	—	—
Stotina štajarskih desák (žaganic), 8—12 . . .	60	—	62	—
Stotina bukovih dilic . . .	—	—	—	—
" " dog, od 3—6 pedi . . .	2	10	7	—

*) 3 stari ali 8 mernikov.

Loterija 7. februarja 1863.

Trst: 25, 12, 10, 52, 13.

Popotni.

5. februarja 1863: G. Jantsch iz Niksdorfa; g. Treumann iz Berlina; gg. Hufnagel, Žerkovič in Fuchs z Dunaja; g. Simon iz Reichenava; g. Jonimovič z Laškega; g. Hoffa iz Manheima.
6. febr.: Gg. Melhorn, Hartman in Klein z Dunaja; g. Sternhart iz Celovca; g. Wirthum iz Gradca; g. pl. Fortunatow

iz Idrije; g. Soboll iz Brna in g. Loger iz Ribnice.

7. febr.: G. Nowakowsky iz Praga; g. Wukmirovich iz Josefstadt-a; gg. Marcegilia in Hausle iz Trsta in g. Kociančič z Dolenskega.
8. febr.: Grofica Auersperg iz Mokric; gg. Ogrine in Krischai iz Loža; gg. dr. Wenedikter in dr. Kappler iz Kočevja; g. dr. Neumann iz Novega me-

sta; g. Pollak iz Leskovca; gg. Wunder, Ziegler in Herrburger z Dunaja; g. Schwarz iz Pešta; g. Winterhalter iz Siska in g. Podobnig iz Litije.

Umrlí.

4. februarja 1863: Jože Kordin, star 20½ mesecev.
5. febr.: G. Miklavž Košenini, star 77 let.
6. febr.: Jože Stengar, star 63 let.

Dunajska borza

7. februarja 1863.

Državni papir.		Denar	Blago			Denar	Blago			Denar	Blago
5% avst. vr.	69.00	69.30	Bankne	816.00	818.00	Tem. Slav.	74.00	74.50	Kneza Windišgr.	21.50	22.00
5% nacional	82.00	82.10	Severné železnice	186.50	186.60	Tržaške	74.50	75.00	Grofa Waldstein-a	23.50	24.00
5% črka B.	96.00	98.00	Državné	234.50	235.00	erdeljske	72.25	72.75	" Keglevića	17.00	17.25
5% lombardo-benešk.	103.50	104.50	Južne železnice	270.50	271.50	galic.	72.50	73.00	Gotov denar.		
5% beneško posojilo	91.50	92.00	Pardub.-Rajhenb.	130.75	131.00	bukovinske	72.25	72.75	Krone	15.80	15.85
5% metalike	75.80	76.00	Zapadne železnice	154.00	154.50	Srečke.					
M. komške obresti	17.00	17.25	Dolžna pisma za odvezo zemljišč.			Kreditne	135.30	135.50	Novi zlati (cekini)	5.54 ½	5.55 ½
Srečke leta 1839	154.00	155.00	spodnj. avstr.	87.50	88.00	Parobrodne	99.50	100.00	Stari	5.54	5.55
" " 1854	92.50	92.75	zgorn. "	84.00	84.50	Tržaške	122.00	122.50	Napoleonorj	9.27 ½	9.29 ½
" " 1860	91.80	91.90	češke	86.00	86.50	Kneza Esterhaza	95.00	96.00	Suvrendorji	15.90	15.95
" " 100 gld.	93.40	93.65	moravske	87.25	87.75	" Salma	37.25	37.75	Ruski imperijali	9.52	9.55
5% posojila na davke	95.40	95.50	štajarske	87.00	87.50	" Palffy-a	38.50	39.00	Pruski Friderikdorji	9.70	9.73
Obrotnijske akcije.			kranjske	86.00	86.50	" Clary-a	36.00	36.50	Angl. sovren	11.62	11.65
Kreditne akcije	226.20	226.30	ogerske	74.50	75.00	Grofa St. Genois-a	36.50	37.00	Pruska kasna asignacija	1.71	1.72
						Badimske	35.00	35.50	Srebro	114.25	117.50

Govori

iz 7. seje deželnega zbora kranjskega,

v kateri je bila pravda za to: ali naj se stenografični zapisi natiskujejo tudi v slovenskem jeziku ali ne.

Po stenografičnem zapisu.

Prvosednika namestnik dr. pl. Wurzbach (govori za slovenske stenografične zapise tako:)

Prosim besede. Bodi mi dovoljeno temu paragrafu dodati ta-le popravek: „slavni deželni zbor naj izvoli skleniti, namestu 3. razdelka, ki pravi: poročila se imajo natisniti precej potem, ko bodo besede potrjene, da so res take, kakor so bile govorne; natisniti se smejo samopotrjeni izvorni govori, da pride ta-le stavek: skrbéti je, da se precej dadé natisniti potrjeni izvorni govori, pa tudi precej njihove slovenske prestave.“ Dosledno bi moral nasvetovati, da se v 4. razdelek postavi: deželni zbor naj določi, koliko bi se dalo natisniti obojega, namestu: koliko se ima tega dati natisniti; da bi pa slavnemu deželnemu zboru morda ne jemal zastoj časa, naj mi dopuščeno bode g. deželnega poglavarja prositi, da bi precej vprašal, ali bi ta nasvet podpiralo dovolj zbornikov ali ne, ker bi mi potem ne bilo treba dalje nasvetovih vzrokov razlagati, ako bi ne dobil podpore, ali ko bi je dobil premalo. (Izročí nasvet.)

Prvosednik. Vprašam torej o popravku g. pl. Wurzbacha, ali bi ga podpiralo dovolj zbornikov ali ne? Ali jih je dovolj? (Dovolj.) Dovolj jih podpira. Prosim, da se zdaj pové, zakaj se je svetoval ta popravek.

Prvosednikov namestnik pl. Wurzbach. Z raznih strani se lahko razloži ta popravek, kterege sem nasvetoval: od strani, ktera se tiče pravice, od strani, ktera se tiče stroškov in od politične strani.

Če se postavim na tisto mesto, s kterege se presojuje pravica, mislim, da smem trditi, da uže sama pravičnost hoče imeti v ustavnej deželi, da vsi prebivavci te dežele v jezici, kteri je njim znan, zvedó, kaj govore in sklepajo njihovi poslanci. Znano je, da se v našej deželi govori nemški in slovenski; ali tudi je znano, da množno število naših rojakov nemški ne zna. Tu v našem deželnem zboru nemški govorimo, in sicer zato, ker nam glaje teče nemščina, ki je opravični jezik; toda vsak poslanec, kteri nemški ne zna, ima naravnost pravico, da v sejah slovenski govoriti sme. Ker je pa vsa dežela poslance dala v deželni zbor; ker vso deželo zadevajo stroški za deželni zbor: zato menim, da ima vsak rojak na Kranjskem pravico zahtevati, da v tistem jezici, kterege on zna, zvé, kaj se govori in sklepa v deželnem zboru. Uže v prvih sejah našega deželnega zbora se je bilo soglasno sklenilo, da se imajo govori in sklepe deželnega zbora podati ljudém v nemškem in slovenskem jeziku. Ta sklep je bila popolnoma potrčila vsa dežela, in znano mi ni, da bi se kdo od kod bil ustavljal temu. Stante concluso torej menim, da moram ostati pri tem sklepu našega prvega deželnega zbora, dokler mi kdo ne podá taci nasprotnih ometajočih vzrokov, kteri bi me mogli napotiti, da bi privolil, naj se premeni ta sklep. Ta nasvet mi torej podpira nepretresna podlaga pravice in ravnopravnosti, in menim, da bi utegnili vsi prečestiti udje deželnega zbora misliti popolnoma tako, kakor jaz mislim, kar se tiče pravice v tej zadevi. Večega premisleka je vredno to, kar se tiče stroškov. Nihče ne vé boljše od mene, da kranjsko deželo jako težé davki, prikladki in dajánje v rečéh; temu se je pa v zadnjem času pridružilo še to, da so povikšani pravi

davki in povikšana plačila za kolke (štempeljne.) Vém, da imamo težko nositi; vém tudi to, da se moja dežela ne more imenovati bogata: ali nikakor ne pritegnem, da je tako uboga, da bi ne mogla plačati, ali da bi z veliko težo plačala toliko denarjev, kolikor bi se pokazalo, da jih je tukaj za stroške treba. Saj lahko na priliko preštejemo, koliko bi utegnilo biti stroškov za slovensko prestavo in za njeno tiskanje. Če postavim, da bomo letos imeli 50 sej, in ko bi se moralo za prestavljanje in tiskanje vsacega sejnega poročila dati 100 gld.; potem bi vse vkup zneslo 5000 gold. Pač res, da je to precej denarja; ali tam, kjer kako reč podpirajo pravica, politični in še drugi vzroki, tam jaz, kar se mene tiče, ne morem ozirati se na stroške. —

Zdaj pak na vrsto pride politična stran tega vprašanja. Gotova stvar je, da veliko število naših rojakov nemškega jezika ne zna; v političnem oziru je pa važno, da naša dežela govore in sklepe deželnega zbora, in vse, kar se godi v tej dvorani, zvé iz hitropisnih poročil, pa ne samo iz časnikarskih popisov, ki jih dostikrat nareja samo ena osoba, in tudi ta je taka, da se lahko zmoti in napek misli. Utegnilo bi se pokazati, da je politično potrebno, da v roke dobi dežela pravo podobo vsega, kar tukaj govorimo in opravljamo. Kakor nam kaže izkušnja, pač moremo težko nadjati se, da bi mogel dati kdo sam ob svojih posebnih denarjih poročila prestaviti in natisniti, ker to bi stroški ubranili. Zato je dolžnost poslancem, da oni skrbé, naj vsa dežela stori to, česar posamezna pridnost ne more. Če ljudém podamo le same naše sklepe in zakone (postave), ki smo jih naredili; če pa tiste vzroke, ki so podpirali in ometali ta ali uni sklep, oznanimo v tacem jezici, kterege ljudje ne uméjo, moramo nadjati se, da bodé narod mrmlal pri mnogih naredbah deželnega zbora: če bodo pa narodu znani vzroci, ki so podpirali in ometali (pravo!), potem z veseljem sprejme zakon in izpolnjeval ga bode ne samo v djanji, ampak tudi v duhu. (Pohvala v sredini in med poslušavci.) To vidimo na Angleškem. Angleško ljudstvo je polno spoštovanja do zakona (postave), in zato se godi, da v deželi redú ne hrani le sama sila, ampak da narod sam povsod brani in podpira javno oblast. Od kod je to, da angleško ljudstvo tako dobro vé, kaj je pravica, in da tako zeló spoštuje zakone (postave)? Samo od tod, ker iz parlamenta poročila, ki so podlaga zakonom (postavam) vsega kraljestva, vse ljudstvo na znanje dobiva v tacem jezici, kterege umé. (Pravo! pravo! v sredini in med poslušavci.) Če ima deželna ustava kdaj biti resnica, skrbéti je nam, da se narod v politiki izobrazí. Menim da je, narod v politiki izobraziti, najboljši pripomoček ta, da se mu obudi veselje in pazljivost do vsega, kar njemu na korist in gorjé tukaj v le-tej dvorani govore in delajo možjé, ktere je izbral, ker se je zanašal na-nje. Menim torej, če to stvar premislimo od politične strani, da se potrebno kaže, narodu, kar tu govorimo, na znanje dati v jezici, kterege umé. Ali še druga okolnost me je napotila, da sem naredil ta nasvet. Dotekniti se zdaj sicer moram kočljive stvari, ktera je pa vendar javna skrivnost. Znano je, da sti tukaj v deželi dvé stranki naredili se, stranki, za ktere se ni vedelo do leta 1848; pokazali sti se od tega časa še le v deželi. Té dve stranki — da bi tako ne — tako se

gledati, da vsaka misli: potem še le pride blagost in sreča v deželo, kadar bode nasprotna popolnoma vržena. V narodu se misel o tej stvari še ni do dobrega učistila. Jaz stojim nad strankama, in držim se svoje domovine s priserčno ljubeznijo. (Pravo v sredini.) Spoštujem nemški jezik; bil mi je vir moje izobrazenosti, in odprl mi je zaklade, bogate zaklade znanja in umetnosti: pa tudi spoštujem slovenščino, ker je moj materni jezik, čigar glasovi so mi prvi v uho doneli. Spoštujem in ljubim jo, in vém, ko bi slišal njene glasove v tujem kraju, da bi mi boljše delo pri srcu, nego Švicarju, kadar čuje svoj planinski rog. (Pravo! pravo! slava! v sredini in med poslušavci.) Deželi morem želeči samo zločnosti in miru, ker sem zvest sin svoje domovine. Za vse, kar koli pomaga, da se ohrani v deželi mir in zločnost, moramo prizadevati si z vso močjo, kolikor je nam dane. Če podamo deželi svoje govore in sklepe v domačem jeziku, gotovo ne bomo nadjali se od nje hvaležnosti, in tudi ne vemo za kaj. Storili bi le svojo dolžnost, izpolnili bi samo, kar od nas hoče imeti pravica, kakor se tudi posojevavec ne zahvali dolžniku, če mu od njegove istine (kapitla) plača obresti. (Pravo! v sredini.) Ali če pa deželi ne damo tega, do česar ima pravico, potem bomo videli, kako bode vshajalo in rastle seme prepira, ki je uže zasejano, — pa ne deželi na blagost. (Pravo! v sredi in med poslušavci.) Njih Veličanstvo, naš premilostljivi cesar in gospodar, ko je imel zveste zastopnike svojih narodov zbrane okoli prestola, govoril jim je besede, ktere pač do smrti nepozabljene ostanejo tistim, ki so jih slišali. Ne predrzнем se besed svojega cesarja pripovedovati na pamet; hočem jih brati. Njih Veličanstvo je govorilo, ko se je začel državni zbor: „naloge, ki nam gredo naproti — ne smemo si tajiti — težke naloge so to; ali zdaj veljá pokazati svetu, da politične, narodne in cerkvene raznosti, ki se tako blizu druga druge srečavajo in križajo na avstrijskem prostoru, niso tolik zadržek pametnemu poboganju (porazumljenju), da se ne bi dale premagati, ako mirno v sredo méd-nje stopijo napredek omike, vzajemna prizanesljivost in spravna srca.“ Jaz torej se ne držim samo tega, kar čuti moje srce; ne samo tega, za kar sem gotov, da je pravično: držim se želje, ktero je moj cesar in gospodar izrekel sam pričo vseh avstrijskih narodov, če, opiraje se na vzajemno prizanesljivost in na spravna srca narejam navsvet, ki ne bode nikomur na škodo, kterega pa vsa dežela sprejme z veliko radostjo. (Živa pohvala in slava! v sredini in med poslušavci.)

Prvosednik. Zdaj naj se prične razgovor o tej reči, in prosim, naj se oglasiyo gospodje, kateri hoté besedo.

Oglasijo se: poslanec Dežman, poslanec dr. Bleiweis, poslanec grof Anton Auersperg.

Poslanec Dežman (govori v nemškem jeziku zoper prestavljanje stenografičnih zapisov tako-le): Moj častiti predgovornik je svoj popravek k 15. oddelku opravičnega reda tako zagovarjal, da je skoraj viditi, kakor da bi bil ta §., kterega je odsekova večina odobrila, kot Eridno jabelko (razpor) v zbor vržen zato, da bi tako motil potrebno slovo in neustrastno posvetovanje, ki se je dozdej povsod kazalo, in postavodajo, deželi koristno, oviral ali celo nemogoče delal.

Pred vsem moram tedaj omenjeni oddelek zagovarjati zoper ta ugovor. Imenovani 15. oddelek je po globokem premislilu in dobrem prevdanku vseh vzrokov, ki se dajo najti za-nj in zoper njega, odsekova večina sklenila in sprejela. Kakor vroče so bile posvetovanja o njem, vendar moram vsem udom, ktere je zbor počastil, v tem odseku pričujočim biti, spriče-

vanje dati, da tudi ta needinost ni motila odseka v lepi zlogi. Že naprej se na visoki deželni zbor sklicujem, in naj sl. deželni zbor v tej reči ali po odsekovem predlogu ali zoper njega sklène, vendar izrečem prepričanje, da deželnega zbora ne bodo vodili pomislili, ktere je izgovoril moj predgovornik, in da boste ljubezen do domovine in rodoljubje iz oči gotovo spustile vse malenkosti. (Dobro! na levi, desni in med poslušavci.)

Lotim se tedaj navsveta, kterega je gosp. predgovornik predložil.

Prvič v njem pogrēšam bistvene reči. V našem deželnem zboru je bilo določeno, da je vsacemu na voljo dano, predloge delati in zagovarjati ali v nemškem ali v slovenskem jeziku. To je bilo sprejeto, in po tem takem je ravnopravnosti zadosteno. — Ne le, kakor gosp. predsednik pravi, tisti, ki ne znajo nemškega jezika, bodo v zbornici naši slovenski govorili; ne le to, ampak sleherni poslanec, ako tudi nemški zná, ima pravico, besedo v slovenskem jeziku povzeti, predloge staviti in zagovarjati. Bodi si tedaj, da bo kdo postavil kak predlog v slovenskem jeziku in ga zagovarjal; ker ga stenografi (hitropisci) bodo slovenski zapisali in ga perovodja bo povéril, tedaj bi se po predlogu mojega g. predgovornika pokazal velik pogrēšek, ker bi nemški prebivavci, ki imajo gotovo tudi pravico zvediti, kaj se je v deželnem zboru v slovenskem jeziku obravnavalo, ne dobivali slovenskih govorov v nemškem jeziku, zakaj njegov predlog le pravi: „povérjeni stenografični zapisi naj se dajo natisniti“, tedaj brez vsake nemške prestave, med tem, ko pa nasproti zahteva, da se vsi nemški govori tudi v slovenski jezik prestavijo. To je tedaj velik pogrēšek, kterega v predlogu častitega g. predgovornika nahajam; njegov predlog se mi torej že v tem obziru zdi silno pomanjkljiv. Ne vem sicer, ali bo kdo temu predlogu kaj dostavil, ali če bo le pri njem ostalo; toraj hočem le predlog, kakor ga je večina odsekova sprejela, od vseh strani zagovarjati, in vse obzire, od kterih se je govorilo, še enkrat sl. zboru pred oči staviti, brez vsega predsodka, brez vse strasti. (Dobro!)

Res je, da so marsiktere vprašanja, ktere se ne rešujejo le po stroških, ampak po viših obzirih, — in te ste pravica in čast. Kjer te zapovedujete, se jima morajo stroški umakniti, in z gospod predgovornikom bi bil jez popolnoma enih misli, da so v tem, kar pravica in čast zahtevate, stroški najnižji obzir, iz kterega gré sl. deželnemu zboru ravnati. Toda vprašam prvič: ali odsekov predlog mar nasprotva pravici? — V tem predlogu je razločno izgovorjeno: stenografični zapisi naj se tiskajo tako, kakor so povrjeni po perovodjih. — To je gotovo najpravičnša mera, ki se dá misliti. Vsacemu poslancu je na voljo dano, v slovenskem ali nemškem jeziku govoriti. Stenografični zapisi torej povedó vse, kar se je v zboru godilo; oni so zvesta podoba vse obravnave. Ne tajim sicer, da bodo stenografični spisi večidel nemški; toda, gospóda moja! ali se s tem deželi krivica godi? Mi nimamo pravice določiti, kako naj se dajejo na svetlo stenografične sporočila. Deželi gré ta pravica, in kje je dežela kranjska? Tukaj so njeni zastopniki, — ti imajo pravico (dobro! na desnici in levici, siskanje v sredi) s tem svoje misli razodeti. — Dalje vprašam, gospóda moja! ali je s tem čast razžaljena? Nikakor ne! K večemu bi utegnil kaj tehtati obzir, ki ga bo morebiti tudi kteri prihodnjih odbornikov omenil, da je za deželo, v kteri večidel Slovenci prebivajo, nečastno, ako bodo stenografične sporočila bolj nemške kakor slovenske. Toda, gospóda moja! ali je to kaj nečastnega? Sklicujemo se na prostega kranjskega kmetovavca; on si v čast

šteje, da z znanjem nemškega jezika pokaže, da zraven svojega maternega jezika zna še kak drug jezik. Sicer pa tudi o tej reči to rečem, kar sem že poprej povedal. Kranjskim poslancom gré pravica izgovoriti: je li nečastno, ako se sporočila tiskajo tako, kakor je odsekova večina nasvetovala. Pa utegnili bi se dalje vprašati: Je li treba, da se sporočila tiskajo v dveh jezikih, v nemškem in slovenskem? Pravijo, kakor trdi tudi gosp. predgovornik, da prebivavci zahtevajo, naj se sporočila tudi v slovenskem jeziku naznanjajo, to je, da se posebej tiskajo. Ako stenografične zapise prav razumemo, je razvidno, kakor je rečeno, tudi v prvem oddelku, ktereга gosp. predgovornik ne spodbija, da so stenografične sporočila prava podoba obravnav z vsemi predlogi, odborškimi sporočili itd. Gospôda moja! Vprašam vas: ali bi prostega kmeta mikalo, v slovenskem jeziku brati opravični red? vprašam, gospôda moja! ali ga bo mikalo, obširne naznanila, ki jih bodo dajali posebni odbori, v natančni slovenski prestavi dobivati? Jez moram reči, da utrjeno dvomim nad tem. Prepričan sem, da imajo deželni prebivavci vso pravico, da je še celó treba, da se jim naznanijo vse bistvene obravnave. Ali jez imam časnike in njih pomen previsoko v čislju, da bi ne izgovoril svojega prepričanja, da namreč časništvo v tem obziru največ zamore storiti, več storiti, kakor so v stanu najzvestejše prestave (Dobro! dobro! od nekterih strani); stenografični zapisi imajo le takrat svojo vrednost, ko se izdajajo in tiskajo hitro hitro. Pomislimo, koliko časa bo deželni zbor tukaj, koliko se bo govorilo in prevdarjalo, in lahko bomo spredvidili, koliko bo treba naznaniti, koliko posloveniti. Po mojih mislih bi se utegnulo zgoditi, da morebiti še le mesec dni ali morebiti še le dva mesca potem, ko bo deželni zbor sklenjen, na svetlo pridejo vse naznanila, tedaj v dôbi, ko deželnih prebivavcov ne bo več tako mikalo, kakor pravijo, da jih zdaj mika po njih. — Dalje bi se moglo reči: ako tudi ni treba, je pa morebiti vendar le primerno, da se poročila poslovenijo, ker je deželnega zboru dolžnost, izobrazjevanju slovenskega jezika pomagati? Gospôda moja! Popolnoma sem prepričan, da bo kranjski zbor povsod, kjer bo šlo za izobrazenje in povzdigo slovenskega jezika na Kranjskem, njegov mecen in podpornik, da bo njegove pravice povsod goreče zagovarjal in se za-nje potegoval. Vendar pa dvomim, da bi prestave in tehnični izrazi, ki bi se mogli še le stvariti, slovenski jezik bistveno povzdignili. Saj vemo, koliko pomanjkljive so slovenske prestave, ki so nam v novejših časih došle, in da so prepogostoma take, da jih slovensko kmetiško ljudstvo tako malo ume, kakor nemški izvirni govor. Akoravno smem reči, da sem se slovenščine kaj učil, vendar moram spoznati, da se mi je večkrat pripetilo, da sem mogel v podučenje in razjasnenje slovenske prestave v roke vzeti zopet nemško izvirno besedo. — Premislimo pa tudi stroške. Že gospod predgovornik je rekel, da bi prestava in tiskanje stenografičnih poročil v slovenskem jeziku veljale kacic 5000 gold. V tem obziru omenjam stroškov prvega kranjskega zboru, in moram opomniti, da je tisk 10 pól v nemškem jeziku veljal 351 gld., v slovenskem pa 472 gld. 50 kr., in poslovenjenje še 162 gold. povrhu. Ako tedaj prevdarjam stroške za prestavljanje in dalje pomišljam, da bo tvarina, ki bi jo bilo treba letos prestavljati, deseterne stroške prizadjala v primeri s tem, kar je bilo v prvem deželnem zboru na njegovi mizi, sem prepričan, da bo treba le za prestavljanje plačati do 2000 gld. Gospôda moja! Ozrite se na stan naših šol, poglejte stan naših dobrodelnih naprav; jez mislim, da imamo kaj boljšega storiti, drugej pomagati, drugam stroške obrniti, kakor

v prestavljanje. Jez nočem, gospôda moja! utruditi Vašega potrpljenja, torej le so dveh vzrokov omenjam, ktera bodo morebiti oni, ki bodo za menoj govorili, omenjevali. — Narodsko čutilo je živo in v posamesnih deželah so se ustanovile stranke; toda v tem obziru s svojim predgovornikom nisem enih misli; da bi se v naši deželi stranke tako črtile, da bi ktera svoje sreče iskala v tem, da bi se nji nasprotna popolnoma pomandrala ali poteptala. Takemu očitjanju se moram naši deželi v čast tukaj v deželnem zboru ustavljati. Gotovo je, da so bôji, da so stranke v naši deželi; toda upati smemo, da bo dovolj zmernosti, kakih zmagal le zmerno posluževati se, da bo v deželnem zboru glas sprave, glas sloge zmagal čez vse stranke. (Živa všečnost na desnici, levici in med poslušavci, siskanje v sredi in med poslušavci). — Še eno reč, o kateri bi se utegnulo govoriti, moram nekoliko razjasniti, namreč narodni obzir. Móglo bi se reči, da se bo s tacim naznanjanjem stenografičnih zapisov, kakoršne odsek nasvetuje, narodnemu čutilu velika škoda godila, da se bo močno žalilo. Gospôda moja! V naših dneh se zastava (bandero) narodnega čutila visoko vzdiga, toda jez menim, da so še viši obziri, kterim se mora tedaj narodno čutilo umakniti, in sicer pred vsem je državni obzir, ktereга mora postavodajavec, kakoršen je kranjski deželni zbor, pred očmi imeti. Kakor sem že rekel, odbor ni mislil nič razžaljivega predložiti slavnemu deželnemu zboru. Njegov predlog je na vse strani pravičen; on varuje tudi pravico tistega poslanca, ki v nemškem jeziku govori. — Posebno važno se mi zdí za ta deželni zbor, da povzdignem še en obzir. In ta je po moji misli ta, da visoki deželni zbor svoje dela obrača zlasti v to, kar je potrebnega. Če kdo poreče: Deželni prebivavci imajo pravico od nas zahtevati, da kaj zvedó o svojih poslancih, da zvedó, kaj se v deželnem zboru godí, — mu odgovorim, da se za tega voljo vse očitno godí, zato je deželni zbor tudi odločil poseben prostor časniškim vrednikom. Visoke važnosti je zlasti to, da svobodna beseda ob času, ko je treba, za ohranjenje ljudstvene svobode doni. Naj govori deželni poslanec Zagorec iz Dolenskega v slovenskem jeziku, naj grof Anton Aueršperg v nemškem jeziku povzdigne besedo, in prepričan sem, da je na Kranjskem toliko razumnosti, toliko omike, da se bo beseda umela v najdaljšem okrogu, da se bo tudi tam prav sodila in njena važnost tehtala. (Dobro! dobro! na levici, siskanje v sredi).

Gospôda moja! Priporočujem vam toraj, sprejmite odsekov predlog; s tem boste obvarvali deželni zbor nekega regreska, v ktereга bi lahko zabredel. Marsikaj slišimo govoriti od tega, da se veliko piše; ravno tako bi se zamoglo reči, da se veliko tiska; in v tem obziru je v odsekovem predlogu popolnoma odkazana ravno prava mera, kolikor v tej zadevi premore deželni zbor. Gospôda moja! nikar ne mislite, da bodo prestave toliko hasnile. Ozrite se na poslednje čase absolutizma; reči se mora, absolutizem je ozir prestavljanj toliko storil, kolikor je bilo le mogoče storiti. Še celó colna tarifa je bila v vse deželne jezike prestavljena po vseh svojih delih in stavkih. Ali so s tem ljudstva bile osrečene? Nikakor ne! Če pa tukaj, v tej visoki hiši, doni svobodna beseda, če tako, kakor se glasi, pride v hitropisne naznanila, potem smo popolnoma obvarovali pravo stalo, ktereга se imamo držati. Priporočam vam, neprikrajšano sprejeti odsekov predlog. (Všečnost na desnici in levici, siskanje v sredi).

Poslanec dr. Bleiweis (govori v slovenskem jeziku za prestavljanje stenografičnih zapisov v slovenski jezik tako-le:) Slavni zbor! Le nerad in z nekako

nejevoljo poprimem besedo. Nikakor nisem mislil, da bode treba zagovarjati stvar, ki je jasna sama po sebi kot beli dan, — ktera je bila vpeljana že v predlanskem deželnem zboru, ktero zahteva ustava ali konstitucija, in ktero, ako bi tudi vsega tega ne bilo, terja že naravno pravo (natürliches Recht), ki je Božje pravo, da se dá vsakemu narodu, kar narodu gré. (Pravo! Pravo! Slava!)

Ko je deželni odbor prevdarjal osnovo opravnega reda, povem Vam, slavna gospóda, da se nikomur sanjalo ni, da bi se izpahnil jezik slovenski; le zato je šlo, kako bi se v obeh jezikih natisnjeni stenografični zapisi bolj spravili na dan, ako bi se ne dokladali časnikom „Laibacher Zeitg.“ in „Novicam“, in zato sta bila vprašana Kleinmayer in Blaznik. Odgovor njuni ni bil ugoden odboru, zato je postavil v svoj načrt: „darüber entscheidet der Landtag.“ Da bi ne bili stenografični zapisi v obeh jezikih, smo tako malo mislili kot na sneg od lani.

Zdaj pa najdemo v načrtu sl. odseka, ki je pretresal odborovo osnovo, to-le: „Dieselben haben das vollständige Bild der Verhandlungen mit Inbegriff der Anträge, Vorlagen, Ausschussberichte, Interpellationen u. dgl. zu geben.“

Kaj se to pravi? — Po mojih mislih to nič drugega ni, kot definicija, kaj so stenografični prvopisi, — al za to definicijo, dozdeva se mi, da je le skrita kraljica nemščina!

Z definicijo, slavna gospóda, narodu našemu celó ni nič pomagano, tako nič kakor s principi nič, naj so še tako liberalni. Definicija in pa princip sta le teorija, (Pravo! pravo! slava! slava!) jez pa za narod naš hočem djansko stvar! „Grau, mein Freund, ist alle Theorie“ (Pravo! pravo! slava! slava!) je rekel Góthe, in prav je imel slavni mož, pa gotovo bi ne bil verjel, da ga bode kedaj Slovan na pomoč klical za brambo svoje stvari.

Naj še z enim izgledom pokažem, da princip nič ne pomaga, da je zgolj jalova stvar. Nekdo je svojemu sosedu dolžan 500 fl. „Dušica moja, mu pravi, vsaki dan spoznavam v principu, da sem ti 500 fl. dolžan, ali pa ti jih bodem kedaj plačal, ne vem.“ Vprašam, kaj bi nek upnik rekel takemu dolžniku? Ali bode zadovoljen ž njim? Glejte, gospóda, toliko je princip vreden!

Če bi obveljal odsekov predlog, da bi se natiskovali le nemški stenografični spisi, bi se v nebovpijoča krivica godila veliki večini prebivavcov naše domovine, ki ne razumejo nemški, zakaj oni bi ne dobili ničesar, pa bi morali še — plačevati za druge!

Slovenski narod naše dežele je že tako dosti na slabejem, kar se tiče javnosti ali očitnosti tega, kar se v zboru govori in dela. To se lahko dokaže. Naši ljudje iz dežele, moja gospóda, ne morejo nas poslušat hoditi kakor Ljubljancani, katerim je zbornica odprta vsaki dan brez popotnih stroškov; ali če tudi pridejo, ne razumejo pomenkov, ki so večidel nemški.

To je eno, in to je tista toliko hvalisana očitnost, o kateri je moj predgovornik Dežman govoril.

Drugo je, da nemški bravci imajo nemški časnik, kteri na veliki pôli izhaja vsaki dan, tedaj jim lahko prinese vsaki dan obsirno vse, kar se tukaj godi, in jim res tudi donaša; — slovenski bravci imajo le dve pôli celi teden, v kterih se morajo tedaj zlo krčiti zborni pomenki. To je drugo. Zdaj pa jim vzemimo še stenografične zapise, in povejte mi, slavna gospóda: ali ni narod naš po takem na treh straneh ob škodi? Vrh tega mora še plačevati za Nemce nemške natise.

Pa zakaj nek se zametujejo slovenski stenografični spisi? Preglejmo enmalo vzroke.

Najbolj in pred vsem se trdi, da so stroški preveliki. Res je, da stroškov prizadenejo, ker noben tiskar noče slovenskih spisov zastoj tiskati. Ali vprašam nasproti: ali je nemške prevzel kdo brez plačila? Če pa jih ni, s kakošno pravico naj bi se sedaj nemški plačevali iz deželne denarnice, slovenski pa ne? (Slava! pravo!)

Poreče kdo: saj slovenskih stenografičnih zapisov malokdo kupuje in bere. Vprašam zopet nasproti: koliko pa jih bere nemške? Stenografični zapisi nikjer povsem svetu niso vsakdanje berilo. Oni so kakor slovník; človek pogleda va-nj, kadar kaj potrebuje zvediti, in priložnost naj mu bode, da to more, kadar hoče. Slovenske časnike bere tisoč in tisoč ljudi; kaj bi ne brali tudi teh spisov, ki ravno srečo ali nesrečo dežele zadevajo. Stenografični spisi so kontrola, da ljudje vejo, kaj se v zboru godi, da volivci vejo, kako se obnašajo njih izvoljenci; kontrola je tudi nam potrebna, in jez se te kontrole ne bojim. (Pravo! pravo! slava! slava!) Stenografični zapisi so berilo, iz kterega zajema narod nauk za politično, parlamentarno življenje, da se tako povzdigne na višo stopnjo omike, ktere mu zdaj ni dala srenja pod perutami preskrbne birokracije, pa tudi šola ne pod perutami vsezveličavne germanizacije. (Pravo! pravo! slava!) Tega, kar je g. predgovornik Dežman trdil, da bi stenografični zapisniki tako rekoč jezikoslovna vaja za jezik naš bili, jez nikakor ne potrjujem, ker slovenščina je že tako omikana, da se more lotiti vseh predmetov in da se dá pisati v njej vse, kar se piše v drugih jezikih. Pa če bi tudi veljalo, da je naš jezik še toliko okoren, vendar ne potrebujemo za to, da bi ga olikovali, slovenskega prevođa stenografičnih spisov. Če omike in olike našega jezika potrebujemo, jo dobivamo na mnogih drugih potih.

Če tedaj mora gola ekonomija ali varčnost zvonec nositi o tako važnih rečeh, — česar pa jez nikakor ne potrjujem, — tedaj rečem: naj jenjajo vsi stenografični zapisi, tedaj tudi nemški, — gospodje hitropisci naj gredo brz danes vsi domú, — tisto natisovanje vseh podpornic pri predlogih najjenja, ker to prizadeva čuda veliko stroškov, — zbornica naša naj je pohlevna hiša, brez zlata in srebra, — čemu ti krasni svetilniki, čemu ti dragi stoli (Navdušeni pravo- in slava-klici, tako, da predsednik opominja poslušavce, naj bodo mirni. Präsident: Das Publikum ersuche ich, sich jeder Beifall- oder Missfallsbezeugung zu enthalten) — pojdimo ven pod prsto lipo in obravnajmo svoje zadeve, kakor so jih nekdanj obravnavali naši dedje (Slava! slava!)

Pa kaj bodem našteval dalje vse to, kar bi se prihraniti dalo, če povzdignemo varčnost čez vse! Varčni bodimo! To je prav in potrebno, pa le tako deleč, da pravica škode ne trpi; pravica mora naše geslo biti (Dr. Toman: Resnica je to.) Mi nočemo odbijati nemških sten. zapisov, al za narod slovenski terjamo tudi slovenske, zato „videant consules, ne quid detrimenti res publica capiat!“

Zato zaupam v pravico zbora, da bode sklenil pravico, — da bode sklenil, kar je v čast in v prid domovini, ne pa, kar bi ji bilo v sramoto, — zaupam, da slavni zbor si ne bode sam dementi dal in da ne bode rekel letos črno, kjer je rekel predlanskem belo.

Dixi et salvavi animam meam! (Gromoviti slava-klici med zborniki in poslušavci.)

(Dalje prih.)